

Gël Mïth tënë yaŋ: Tënë Mëdhiëth ku kɔc nyin tiit

LÖM YITH

Ke ɣo ye kɔc dit ke ɣok ɣodhie ye naŋ cin dīt ye ku puol nē gël mïth yic tënë ka lui ke ɣäntöök.

Ke yi ye mëdhiëth ka ran tiët nyin, yin e naŋ luoi tuer de gël ku tiit nyin tënë mïth-ku ku kony den bik ruëi ken ya muk ruëi cïn kërac lëu bë bëi ku naŋ yic riëu.

Yin ya yin naŋ cin dīt ye puol nē tiëŋ ku kuëny cök de yaŋ ca moth nē kɔc rëer yic. Nē yic, alëu bë mat bë ya awuɔc kum yi tē bit yin ke ci luel yen yaŋ meth ca moth yen ye mak piny ka lëëth (ruany mïth).

LUEL KA GËT PINY YAŋ

Ye ŋu lëu ba loi tē ci ɣen ee moth na *mänh dië aci ɣoŋ*?

Tē ye yin ee gam na mänh du aci ɣoŋ, ka atō ke lëu bë ɣoŋ ke yi yuɔp Bolith Biktoriya nē metōŋë bolith baai du ka nē 000 tē yen kerilic gör kuɔny ee mētōŋë.

Ye ŋu lëu ba loi tē ci ɣen ee moth na *mänh dō aci ɣoŋ*?

Tē ci yin ee moth na mänh du aci ɣoŋ, ka tō tē yen tō ka lëu bë ɣoŋ (cimënë yaŋ ë guɔp, tɔŋ kɔc baai ka mïth tɔɔl (nyɔl) yin dhil ba luel ka gät piny ë nyinic (ee mētōŋë) tēnaŋ Akutnhom de këk Pial Guɔp ku Kony ë kɔc (DHHS) ë Gël Meth (tiŋ tē lëu bë yin ke yök ka yuɔp thin nē thök de ye waragak de yic).

- Tē moth yin yaŋ ruany ka lëëth meth, yin aya dhil dier du lëk ka gät piny Bolith Biktoriya. Tek yin a loi aa wuɔc binë yi kuum tē ci loi yin ye kaye.
- Dhil luel ka gät piny tē këc yin ee cak tiŋ yi nyin. Yen ee luoi kɔc naŋ riel göör keŋ cök bik dier diir yin meth tiŋic ku luel kë na naŋ ke göör bë loi.
- Mëdhiëth ku kɔc kony aya aye tō aluɔt nē nyin kony mëth ke mïth ken. Kän ee rɔt loi nē wët ye mïth jam ke mïth thōŋ ke ke bik ka loi röt tēmën yaŋ lëk wariëc ken, ku be kë röt wel ku lëk kë ke mëdhiëth ku kɔc kony.

- Tē ye manh du jam ke yi nē wët mëth de, ku ye tiŋ na meth a ɣoŋ ka tō ke bë ɣoŋ, ke yi dune bit. Tek dō ke yin ye randit tōŋ tō ke naŋ kë lëu ba loi, ku kë ba loi ë alëu bë naŋ këdit kony nē gël meth yic.

Yeŋu lëu ba loi tē ci ɣen ee moth na meth aɣoŋ ku aci bänny naŋ riel kan gör cök ku wei (cuët) kë nhom piny?

Tē naŋ yin wël yam ye yin ee gam na meth a ɣoŋ, ke yin adhil ba dhuk jam ka gät piny tënë Akutnhom de DHHS Gël Mïth ka Bolith de Biktoriya. Kë ca luel ka ca gät piny a thiek yic tē de gël meth nē kë ye kek kakë ya nyooth ku kony kɔc naŋ rier bik kërac tō meth thin deet yic ë cök.

Yeŋu bë rɔt luöi manh die tē le raan dō tō thukulic ye moth na dëk ke manh dië aci ɣoŋ?

Kɔc lui thukul manh du yic kedhie aye thiëc bik yaŋ meth luel ka gät piny tënë DHHS, akutnhom de Gël Meth ku, nē kök yic, tënë Bolith de Biktoriya.

Thukul mänh du abë yi yuɔp tē dɔc yen rɔt lëu, alëu bik köc tē cïn ke yök bik cuök loi nē DHHS, akutnhom de Gël Meth ku/ka Bolith de Biktoriya

Na naŋ tē ye thukul tiëŋ ee ben piath thin ka bë ke cin mat ke yi bik manh du gäm kony, yen kë lëu bë rɔt mat thin ee tooc den tē naŋ kɔc ci pöc (piöc) këk pial guɔp.

Ye nin yen ya awuɔc lëu kuum tē këc yin yaŋ ci moth luel ka gät piny?

Guɔt raan-dīt alëu bi kuum nē awuɔc ci loi tē ye kek ee gam na ran dīt dō aca wuɔc mek piny (lëëth) ë manh tō run ke 16 cök piny ku ci lëk kë nē bolith.

YITH TĒNĒ YAŊ METH

Ye kunu yaŋ meth?

Yaŋ meth:

- Alëu bë yaŋ guöp mat thin, yaŋ mek piny ka ruany kɔc, meth döm math ku ye ruany, nyin kuɛeny ka tètöök tək, tɔl ka tɔŋ baai
- Ace ya gôt guöp ka mëc riel (tëmën. Yaŋ meth ë təc alëu bë ya jam kek meth wël təc)
- Alëu bë yin nyooth kɔu në ran dhiënh du, agut cī ran ruäi ke meth, ka ran tō thukulic.

Njak yen ye mat ke yaŋ meth alëu bë naŋ kēdīt rɛc në pial guöp ku dīit ë meth yic. Kän eyen wēt yen piath bë yok yodhia buk dac ya gam tē naŋ gut kək ye yaŋ nyooth.

Ye ka ŋu ye nyooth na meth aci yɔŋ?

Anɔŋ ka juëc ë guöp ku rëër yic ye ya nyooth ë yaŋ meth.

Kë dīt yen thiekic yen ba loi tē tɪŋ yin guöt kē bë yī cök agäm na meth aci yɔŋ, ka tō ke lëu bë yɔŋ, mät yic (ku aci kác tēnë):

- Kë bë rot waar rëër meth yic (tëmën. Rëër ye tók, bë tók ya duut kɔu ke lëu bë ya yək tètöök, ka luoi kək təc ci thiäk ke run ke)
- Nyooth ke yaŋ në guöp yic (yántöök cīn ran ke kuanyic, ka cī kēëc bec në meth guöp ka la tuntun, nyooth ke thök guöp)
- Ruën cī puoth në kaam randīt ku meth (tëmën. Gôt meth ci puöth, bë meth ya muoc në möc cī ye kuanyic ka pun/jam imel).

LUOI THUKUL

Ye kadī dhil bë thukul ye dhuök thin tē cīn yaŋ meth moth?

Kɔc lui ëbën në thukuul (yän pööc) ke Biktoriya aa naŋ löŋ bik jam ka bik naŋ kē loi kē në ke cin tē naŋ yen kē ci rot loi ka naŋ yaŋ meth cīët mën cinë ye gôt piny tēn:

1. Dɔc rot wel tēnë kēdīt cī rot loi

Eë mëtöŋjë dɔc yī nyin tau në kē gör pial ku kuony (tē mënë. Ba ran täac ë taar ku kuöc yic ka ba kɔc loi kony kɔc yuöp).

2. Lək kɔc naŋ riel bik kony

Luel guöt kē ye gam ye yic dək meth aci yɔŋ, ka tō tē lëu bënë ye yɔŋ thin Tē naŋ DHHS Akutnhom Gël ka Bolith Biktoriya.

3. Yuöp ë mëdhiëth/kɔc nyin tīt tē ye yin yok ke ye yic

Yuöp ë mëdhiëth/kɔc nyin tīt tē cī kɔc naŋ riel jam na aci ciën riöc ku puöth bë loi ee kaya.

Tē yen piath thin mëdhiëth /kɔc nyin tīt aye cin dīt luoi në kony mith ken, në kək kē ëbën thukuul abi ke yok bik mëdhiëth/kɔc nyin tīt cuök yuöp tē naŋ yen kē cī rot loi kē wën lëu bë thiëc cök ku göör yic ka tēu meth në ke rɛec dīt dö yic.

4. Gam ë kuony ce kɔc tēnë mīth ëbën cī naŋ ŋääk de yaŋ

Gam ë kuony lajik tēnë mīth ëbën cī naŋ ŋääk de yaŋ. Kän alëu bë kāk mat thin Jiëm nhóm tē naŋ kɔc cī pööc. Kony meth ce kɔc ku abī ya gät piny Në *Ajuir Kony Mīth Thukuul yic*.

Kek wël kāk aci ke kuëny bei bik ya *Nyooth ku Bëër Tēnë thok yaŋ ëbën në thukuul ke Biktoriya yic*.

Kɔc lui në thukul manh dië yic ye ke thiëc löŋ bik yaŋ meth ya luel ka gät piny?

Yëë – kɔc lui thukul manh du yic ëbën aye ke thiëc löŋ bik kē ye kē gam ke loi rot tēnë gät piny tē cinë meth yɔŋ, ka tō tē bënë ye yɔŋ thin.

Në kök yic, alëu bë ya awuöc lëu kuum tē rëër ran lui thukul yic ke cī gēt yaŋ meth piny tēnë akutnhiim göör kēj cök.

GËL MANH DIË

Ye kunu ba loi ba kony pöoc (piöoc) ku gël manh tënë yaŋ?

Jam ë ke manh du ku deet yic na nyic acin raan cı puöl bë yen ciëny, ka luöi tëtöök ka bë yen got ne dhöl wën ce yen guöp la nãŋ.

Ruëi ee bën adhil bë ke ya riëu (athæk) ku acin ran bë ya rëer në dhöl wën lëu ben ya yök në ye puöu ke nãŋ kë lëu be ye yök ka riöc.

Thukul manh du aya abë manh du kony në pöoc nyiny yith ken bik rëer ke cın dier kërac ku riëu ke. Thukuul (yän pöoc) akutnhom Biktoriya a pöoc Ajuer *Riëu Ruëi* kënë ee kãc gãm nyiec loi ku rëer ku tiŋjë tënë gël këëk (tãŋ) machthok.

Ye kunu dhil ban jam thin të kuany yen rëer yic ke cın dier tẽnãŋ manh dië?

A nãŋ ka juëc kãk lëu ba ke loi baai ba dhöl dëët röt yik we manh du të cın kërac ku riëu ruëi mat ke:

- Jam ke cın kë tãu kãu kek manh du ne bak de këk puön de ku ruëi ke
- Tãu yi nhom na cik deetic yin abë piŋ ku nãŋ kë ba loi të dëk kek puöth në bak të ye kãc tiŋ kek
- Ba rin bak guöp ye yic caal tädën ku ye jam ke meth bak ë ruany ku ka yeke loi tęc yic.
- Cãk manh du anyic na kãc dıt acin yic bik luöi yãntöök ka bik meth ya ruany

Tiit nyin miith baai biyic ka thukulic

Yin anãŋ cin dıt ye puöl në kë yin ye nyic manh du ee lo rëer yän puöth.

Në Biktoriya kãc kedhia kek lui kek miith të mënë kãc pöoc pol kura (atukë) ku dupöoc diet aa ye göör bik ya nãŋ Waragak EEmen Luöi Kek ke Miith Tiŋic.

Yin alëu ba nhia ba tiŋic na guöt kãc lui ye dãm ku kãc lui abec kek ee nãŋ kaam ye kë nãk ka manh du në thök thukul ku në thök wiik bik nãŋ Waragak EEmen Luöi Kek Miith Tiŋic lui.

Të yin ye tak yin lëu ba göör kuony ba manh du gël tënë kërac ku kony në dıt den ku pial guöp yic, kë yen athiekic bë yin göör kuony lãr tënë Akutnhom kãc Biktoriya nãŋ këk Pial Guöp lãl wël juëc kãk në göör kuony. Tiŋ www.betterhealth.vic.gov.au.

YITH JUËC KÖK TÖ TUEN

Ye tēno ban lo thin tē göör yen yith kök ku kony?

Yin alēu ba yuup tē nōj DHHS Akutnhom Gël Mīth ku Bolinh Bīktoṛiya ba ka kun diir yī kuanyic cītmen pial guōp ē meth (tiŋ ka lēu bin ke jam nē aa pām bö)

Tē yin naŋ kēk yī diir nē manh du ka manh dö tō thukul manh du yic ke jamē ka ran muk thukul ka guōt ran pōōc ye thukulē yic nē adier ku. Alēu ba bēi nhial ya yen wēt kǎn kek DHHS Akutnhom Gël Mīth ku Bolinh Bīktoṛiya.

Nē wël juēc kök lo tuen nē tē bē yin kuony lo yök thin bī yin mīth ya gël tēnē ka lui ke yāntōök ke loor Akutnhom kōc Bīktoṛiya nōj kēk Pial Guōp lol wël juēc kök www.betterhealth.vic.gov.au

Yith juēc kök tēnē kǎn:

■ Thukul manh a nōj cin tēnē gël ku tiit nyin ē yaŋ meth:

www.education.vic.gov.au/protect

■ Anyooh ē yaŋ, loŋ www.education.vic.gov.au/protect

Tē nōj yin kē diir yī ka dak puōu nē tē bē thukul du ye dhuk thin ka/ka göör ba jam ka ran tō bec ke yin lim ba yup.

■ Akutnhom thukul Bīktoṛiya tō nē Baai yōu www.education.vic.gov.au/about/contact/Pages/regions.aspx

■ Akutnhom Thukuul Katholik baai duōn de Diocethan de-Pōōc:

www.cecv.catholic.edu.au/About-Us/Dioceses

■ Thukuul Bīktoṛiya kōc ke pēc:

www.is.vic.edu.au/who-we-are/contact-us/

KA BÏN KE YUP

Aye lui n  th   ka 24 yic

Bol�th de biktoriya	000
Akutnhom k�k Pial Gu�p Ku Kony k�c G�l M�th	131 278
Akut de p�c ku p��c luoi akut g�l	(03) 9589 6266

Akutnhom p c ku p  c

Akut luoi de g�l	(03) 9589 6266
Akut M�th thukuul de k�n rot loi ku Pial	(03) 9637 2934 ka (03) 9637 2487
Akutnhom l�n	(03) 9637 3146
Ajuir � Kony Ran Lui	1300 361 008
Pial Gu�p Ran Lui	(03) 9637 2395
K��r t� yen� lui thin n� Ran Lui	(03) 9637 2595
Akut t�u de w�l ka yen� k�n luoi thin	(03) 9637 3601
Akutnhom de Pinyinhom ab�n	(03) 9651 3976
Akutnhom de Jam	(03) 9637 2871

P  c (pi  c) Katholik

<p>Archdiocese de Melbourne</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Akutnhom de k�c c� p��c n� t� ye k�c r��r thin t�n� luoi, l��n t� ye k�c r�t r�u thin ku ku�ny c�k k�n ■ Loi L��n ■ T�ne w�l pial gu�p mith thukul. ■ Akutnhom j�m ku yec (ji�m nhom midiya) 	(03) 9267 0228
Daithith de Sale	(03) 5622 6600
Daithith de Ballarat	(03) 5337 7135
Daithith de Sandhurst	(03) 5443 2377

Thukuul ye K  c ke p c

Thukuul ke Biktoriya ye K��c ke p�c	(03) 9825 7200
-------------------------------------	-----------------------

Ag r

North Eastern Victoria	
Thi�c ka ju�c r�t wu�c	1300 333 231
Akut de Benalla	(03) 8392 9500
Akut de Glen Waverly	(03) 8392 9300
North Western Victoria	
Akut de Bendigo	(03) 5337 8444
Akut de Coburg	(03) 9488 9488
South Eastern Victoria	
Akut de Dandenong	(03) 8765 5600
Akut de Moe	(03) 5127 0400
Souh Western Victoria	
Thi�c ka ju�c r�t wu�c	1300 333 232
Akut de Ballarat	(03) 5337 8444
Akut de Footscray	(03) 8397 0300
Akut de Geelong	(03) 5225 1000
Akut de Horsham	(03) 5310 5300
Akut de warrnabool	1300 333 232

Akut de Pial Guöp ku Loi ke koc Gël Mïth

Agör	yän ke Akuma Bai lön duñ	Namba de telepun
Northern ku western suburban	Banyule, Brimbank, Darebin, Hobsons Bay, Hume, Maribyrnong, Melbourne, Melton, Moonee Valley, Moreland, Nillumbik, Whittlesea, Wyndham, Yarra.	1300 664 977
Eastern suburban LGAS	Boroondara, Knox, Manningham, Maroondah, Monash, Whitehorse, Yarra Ranges.	1300 360 391
Southern suburban LGAS	Bayside, Cardinia, Casey, Frankston, Glen Eira, Greater Dandenong, Kingston, Mornington Peninsula, Port Phillip, Stonnington.	1300 655 795
Baai you ku bæi tö pen cök (W)	Ararat, Ballarat, Golden Plains, Hepburn, Hindmarsh, Horsham, Moorabool, Northern Grampians, Pyrenees, West Wimmera, Yarriambiack, Colac-Otway, Corangamite, Glenelg, Greater Geelong, Moyne, Queenscliffe, Southern Grampians, Surf Coast, Warrnambool.	1800 075 599
Bëëi you ku bæi tö pen cök (NW)	Buloke, Campaspe, Central Goldfields, Gannawarra, Greater Bendigo, Loddon, Macedon Ranges, Mildura, Mount Alexander, Swan Hill.	1800 675 598
Bëëi you ku bæi tö pen cök (NE)	Alpine, Benalla, Greater Shepparton, Indigo, Mansfield, Mitchell, Moira, Murrindindi, Strathbogie, Towong, Wangaratta, Wodonga.	1800 650 227
Bëëi you ku bæi tö pen cök (E & SE)	Bass Coast, Baw Baw, East Gippsland, Latrobe, South Gippsland, Wellington.	1800 020 202

Child First

Alpine	1800 705 211
Ararat	1300 783 341
Ballarat	1300 783 341
Banyule	(03) 9450 0955
Bass Coast	(03) 5662 5150
Baw Baw	1800 339 100
Bayside	1300 367 441
Benalla	1800 705 211
Boroondara	1300 762 125
Brimbank	1300 138 180
Buloke	1300 665 218
Campaspe	1800 260 338
Cardinia	(03) 9705 3939
Cardinia- Aboriginal children and families	(03) 9794 5973
Casey	(03) 9705 3939
Casey- Aboriginal children and families	(03) 9794 5973
Central Goldfields	1800 260 338
Colac-Otway	(03) 5232 5500
Corangamite	(03) 5232 5500
Darebin	(03) 9450 0955
East Gippsland	(03) 5152 0052
Frankston	1300 721 383
Gannawarra	1300 665 218
Glen Eira	1300 367 441
Glenelg	1300 543 779
Golden Plains	1300 783 341
Greater Bendigo	1800 260 338
Greater Dandenong	(03) 9705 3939
Greater Dandenong- Aboriginal children and families	(03) 9794 5973
Greater Geelong	1300 551 948
Greater Shepparton	1300 854 944
Hepburn	1300 783 341
Hindmarsh	1800 195 114
Hobson's Bay	1300 775 160
Horsham	1800 195 114
Hume	1300 786 433
Indigo	1800 705 211
Kingston	1300 367 441
Knox	1300 369 146
La Trobe	1800 339 100
Loddon	1800 260 338
Macedon Ranges	1800 260 338

Manningham	1300 762 125
Mansfield	1800 705 211
Maribyrnong	1300 775 160
Maroondah	1300 369 146
Melbourne	1300 775 160
Melton	1300 138 180
Mildura	1300 625 533
Mitchell	1800 663 107
Moira	1300 854 944
Monash	1300 762 125
Moonee Valley	1300 775 160
Macedon Ranges	1300 783 341
Moorabool	1300 786 433
Moreland	1300 721 383
Mornington Peninsula	1800 260 338
Mount Alexander	1300 543 779
Moyne	1800 663 107
Nilumbik	(03) 9450 0955
Northern Grampians	1800 195 114
Port Phillip	1300 367 441
Pyrenees	1300 783 341
Queenscliff	1300 551 948
South Gippsland	(03) 5662 5150
Southern Grampians	1300 543 779
Stonnington	1300 367 441
Strathbogie	1300 854 944
Surf Coast	1300 551 948
Swan Hill	1300 665 218
Towong	1800 705 211
Wangaratta	1800 705 211
Warrnambool	1300 543 779
Wellington	(03) 5144 7777
West Wimmera	1800 195 114
Whitehorse	1300 762 125
Whittlesea	(03) 9450 0955
Wodonga	1800 705 211
Wyndham	1300 775 160
Yarra	(03) 9450 0955
Yarra Ranges	1300 369 146
Yarriambiak	1800 195 114

Loi kök

Yän ee Jai lëëth, Ruany koc – Koc Jëëm nhom ku kony 1800 806 292	1800 806 292
Australian Childhood Foundation	1800 176 453
Children’s Protection Society	(03) 9450 0900
Child Wise	(03) 9695 8900
Vic Aboriginal Education Association	(03) 9481 0800
Child Safety Commission	1300 782 978
Office of the Children’s eSafety Commissioner	1800 880 176
Victorian Aboriginal Child Care Agency (VACCA)	(03) 9287 8800
Victorian Aboriginal Community Controlled Health Organinsation (VACCHO)	(03) 9411 9411

Akutnhïim gam yilac de rëer ë ye koc kök göör bik ke ya dam piny riel

Aust Childhood Foundation	(03) 9874 3922
Children’s Protection Society	(03) 9450 0900
Berry St	(03) 5822 8100
Mallee Sexual Assault	(03) 5025 5400
South Eastern CASA	(03) 9928 8741
Ballarat CASA	(03) 5320 3933
Barwon CASA	(03) 5222 4318
Campaspe CASA	(03) 5441 0430
Gippsland CASA	(03) 5134 3922
Goulburn Valley CASA	(03) 5831 2343
Upper Murray CASA	(03) 5722 2203
Wimmera CASA	(03) 5381 9270

